

АНАЛІЗ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ ТА РОЗРОБКА ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ

Вивчено теоретико-методологічні підходи до аналізу системи менеджменту на прикладі окремого господарства, основні фактори становлення СМЯ, шляхи підвищення якості продукції та ефективність її виробництва. На основі проведених досліджень надані практичні рекомендації щодо покращення системи менеджменту якості

Ключові слова: система менеджменту якості, якість, стандарт, розвиток, персонал, мотивація, навчання.

Прядко О.А. Анализ системы менеджмента качества молочной промышленности та разработка предложений по улучшению. Изучены теоретико-методологические подходы к анализу системы менеджмента на примере отдельного хозяйства основные факторы становления СМК, пути повышения качества продукции и эффективность ее производства. На основе проведенных исследований предоставлены практические рекомендации по улучшению системы менеджмента качества.

Ключевые слова: система менеджмента качества, качество, стандарт, развитие, персонал, мотивация, обучение.

Pryadko O.A. Analysis of the quality management system of proposals for improvement. The graduation work considered theoretical and methodological approaches to the analysis of management system by the example of separate economy; analyzed the requirements quality policy of milk production, main factors of formation the QMS, ways of increasing product quality and efficiency of its production. Based on the conducted researches the practical recommendations for improving the quality management system are provided.

Keywords: quality management system, quality, standard development, staff motivation and training.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Інтеграції України в європейську спільноту вимагає цілеспрямованої та наполегливої роботи вітчизняних виробників, промисловців, науковців та урядовців усіх рівнів. Для досягнення швидкого позитивного ефекту наша держава повинна розробити науково-обґрунтовану та практично-орієнтовану систему менеджменту якості, що дозволить забезпечити покращити якість сільськогосподарської продукції та її виробництва. Однак тенденції останніх років в агропромисловому комплексі свідчать про складну ситуацію та наявність багатьох проблем, пов'язаних з низькоякісною вітчизняною сировиною.

Значних збитків та підриву довіри до українських виробників молокопродуктів зазнали підприємства при виявленні в експортованому до Франції сухому молоку антибіотиків, при введенні Росією ембарго на ввезення молочної продукції. Основні причини цього приховані в нехтуванні та недбалому відношенні сільськогосподарських виробників до показників якості на передвиробничій та виробничій стадіях. Тому аналіз проблем системи менеджменту якості продукції молочного тваринництва вимагає подальших глибоких наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковане вирішення проблеми. Провідними вітчизняними та зарубіжними вченими розкрито широкий спектр теоретико-методичних питань управління якістю продукції, проте за сучасних умов розвитку економіки, зокрема аграрної сфери, окремі напрями цієї діяльності залишаються недостатньо дослідженими. Тому постає потреба у вирішенні проблем, пов'язаних із удосконаленням існуючої системи менеджменту якості продукції з урахуванням специфічних особливостей розвитку галузі молочного тваринництва. Універсальність даної проблеми загально визнана основними положеннями сучасної теорії менеджменту і набуває особливого значення для України. Якість продукції є одним з найважливіших чинників успішної діяльності підприємств, запорукою досягнення і підтримання їх ефективності [1-4].

Цілі статті. У сучасних умовах успіх підприємств багато в чому залежить від виваженої політики керівництва, адже вже давно залишились у минулому часи, коли держава дотувала виробників. Ринкова економіка ставить підприємства в досить жорсткі умови конкурентної боротьби, в якій переможуть ті, у кого продукція за якісними характеристиками переважатиме. У цих умовах система менеджменту якості стає одним із визначальних аспектів загального управління підприємством. Для задоволення споживчого попиту, налагодження планомірного випуску продукції в обумовлені терміни, зниження її собівартості, визначення прийнятної для покупців ціни, яка б відшкодовувала витрати виробників, сприяючи одержанню максимальних прибутків, необхідно досягти належного рівня якості продукції, підтримувати та постійно працювати над його підвищенням. Все це зумовило вибір теми роботи, її актуальність, мету, завдання та логіко-структурну будову.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для інтеграції вітчизняних товаровиробників у світову економічну спільноту необхідна корінна перебудова насамперед державної системи стандартизації. Стандарти, гармонізовані з міжнародними нормами, формують базу для виконання

обов'язкових вимог до якості продукції, що сприяє ідентифікації товарів і впровадженню інновацій. Багато переробних підприємств, що працюють за міжнародною системою стандартизації серії ISO 9000, ставлять вимоги до якості ще за ГОСТом 13264. Застосування стандартів ISO 9000 створює рівноправні умови виходу на зовнішній ринок і фундамент для побудови системи менеджменту якості продукції. Пропонуємо організувати “менеджмент якості продукції”, заснований на реалізації Програми підвищення якості продукції (рис. 1).

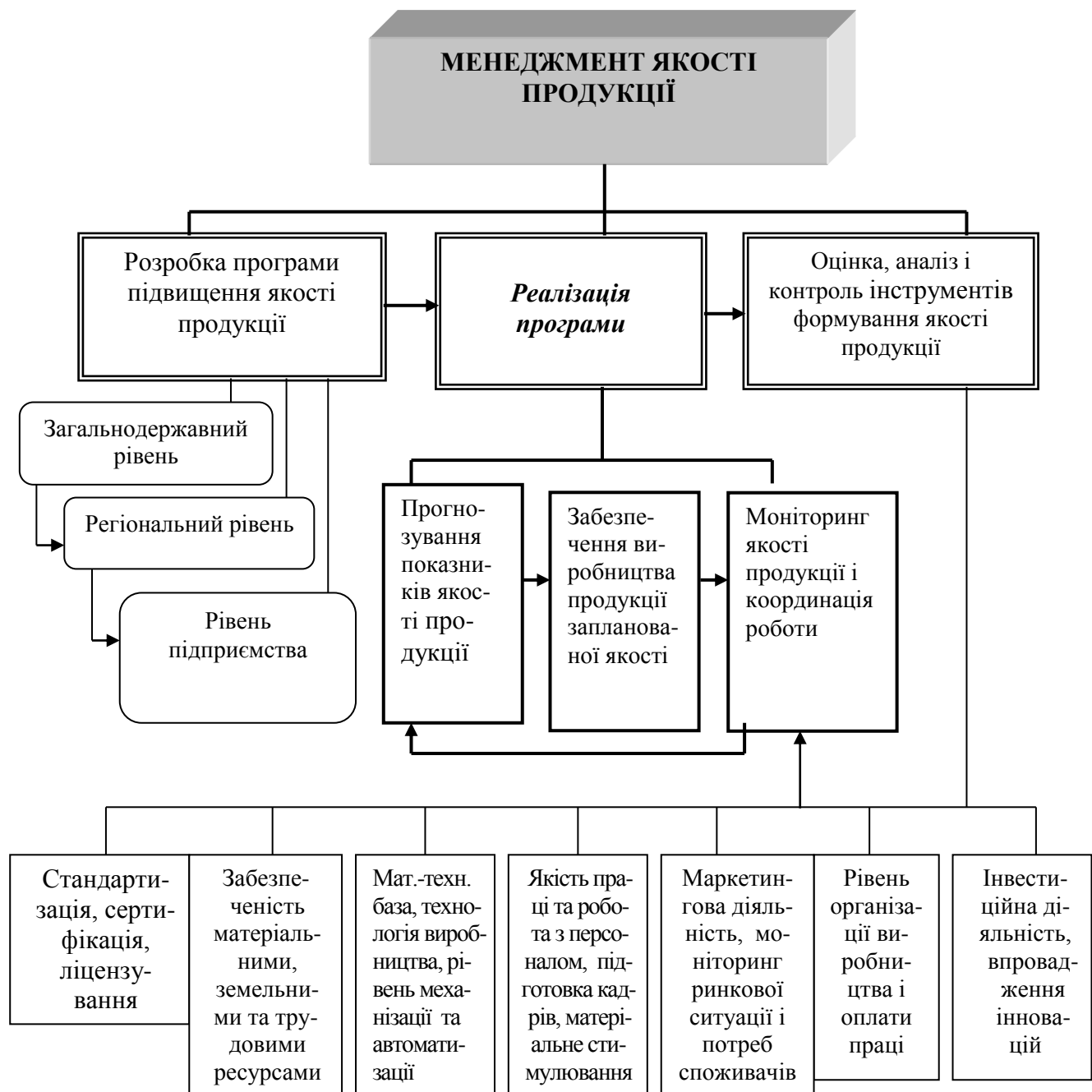

Рис. 1. Менеджмент якості продукції

Функціонування такої системи сприятиме не стільки контролю безпечності продукції для навколишнього середовища і здоров'я населення, скільки в створенні механізму фінансового забезпечення якості, стимулюванні технологічного оновлення виробництва, вдосконаленні правової бази і метрологічного забезпечення.

Під час виконання програми проводиться оцінка і аналіз чинників, які формують якість, насамперед якість виконання трудових процесів працівниками і достатній рівень фінансування робіт. Для того, щоб оцінити можливість забезпечення прогнозованих параметрів якості, проводиться аналіз і контроль всього процесу виробництва, що передбачає визначення рівня технічного стану устаткування, автоматизації і механізації робіт, організації праці та її оплати, експертизу технологій, огляд і ліцензування виробництва. Від проведеного комплексного аналізу залежать достовірність і обґрунтованість прогнозованих показників якості продукції і всі подальші результати.

Обов'язковою умовою є проведення моніторингу показників якості продукції і координація роботи на всіх етапах просування продукції до кінцевого споживача. Моніторинг якості продукції передбачає оцінку фактичних показників якості і порівняння їх із запланованими даними. Встановивши, на якому етапі виробництва можливий ризик погіршення якості, вживають заходи, які не допускають його перетворення в реальну загрозу для здоров'я споживача. Моніторинг якості продукції дозволяє об'єктивно оцінити, чи досягнуті необхідні значення показників, забезпечити їх збереження і подальше вдосконалення відповідно до потреб споживачів. Пропонований варіант забезпечення виробництва продукції з високими якісними характеристиками і споживчими властивостями органічно вписується в систему створення конкурентних переваг. Необхідно не тільки підвищити вимоги стандартів до міжнародного рівня, а й для всіх підприємств повинні діяти єдині стандарти на продукцію.

З метою гармонізації українських стандартів з міжнародними правилами нами пропонується система оцінки якості молока, за якою передбачено здійснювати оцінку як за властивостями молока чи невласивими молоку компонентами (які потрапляють у молоко з організму тварин або з навколишнього середовища). Особливе місце в цій оцінці відводиться визначенню якості сировини залежно від напрямів її використання: виготовлення дитячих продуктів і питного молока, кисломолочних продуктів, сирів, молочних консервів; використання на корм тваринам.

Залежно від призначення й характеру використання вимоги до різних споживчих якостей продукції неоднакові. Для молока, що йде на безпосереднє споживання, потрібно, щоб воно містило весь комплекс корисних речовин. Для молока, що йде на виробництво сиру, основним компонентом є білок, а для молока, призначеного для виробництва масла, – жир. Білок у виробництві масла виступає як побічний продукт. Абсолютно очевидним є те, що якість та цінність молока пов'язані насамперед з вмістом у ньому різних компонентів, особливо таких, як білок і жир. Однак сьогодні посилюється тенденція підвищення в молоці невластивих йому компонентів. Це пояснюється багатьма причинами: лікарські і стимулюючі препарати, мінеральні та органічні добрива, засоби боротьби з хворобами і шкідниками сільськогосподарських культур, хіміко-біологічні засоби підвищення цінності кормів, дезінфікуючі засоби для обробки приміщень ферм, миючі засоби для доїльних апаратів і устаткування та ін. Залишки деяких із цих речовин можуть опинитися в молоці, потрапивши в нього з організму тварини або з навколишнього середовища.

Водночас повинна встановлюватись обґрунтована диференціація цін залежно від якості сирого молока. Рівень цін на сировину, що йде на виготовлення дитячих продуктів і питного молока, повинен бути найвищим, оскільки до нього ставляться жорсткіші вимоги за показниками якості, для досягнення яких потрібні додаткові витрати. До останнього часу заходи, що стосуються відповідності нормативних документів міжнародним вимогами і розробки правил ветеринарно-санітарної експертизи молока, мають не лише затяжний характер, а й є недостатніми. Щоб мати доступ до світового ринку відповідно до ветеринарних і фітосанітарних вимог, рекомендується запровадити у вітчизняній практиці екологічне маркування товарів як один із важливих чинників конкурентної боротьби на зовнішньому ринку. Можуть бути поширені екологічні емблеми на молочну продукцію, яка виготовлена за особливими технологіями або з екологічно чистої сировини. Світовий досвід переконує, що державна дотація молочної галузі дає змогу стабільно нарощувати сировинну базу згідно із завданнями продовольчої безпеки країни. У всіх країнах світу з розвиненою ринковою економікою проявляється дієвість заходів державної підтримки виробництва молокопродуктів. Через незадовільну технологічну базу пропонується параметричне ціноутворення за двома показниками – жиром і білком. Суть полягає в тому, що ціна встановлюється з розрахунку на центнер стандартного молока без врахування гатунку, а кожний відсоток перевищення жиру і білка повинен мати приріст до ціни і навпаки. Рівень надбавок повинен бути не

нижчим 10% від середньої ціни реалізації. Для активізації роботи, що спрямована на збільшення вмісту білка, рекомендується встановлювати на кожний відсоток перевищення його базисного рівня вищу надбавку, ніж за жирномолочність, але не більше 5 %. Наприклад, в Європі надбавка за кожний відсоток перевищення норми вмісту жиру в молоці (3,4%) складає 2,9 %, а білка – 3,5 % (3,0-3,2 %).

Висновки. Виділені напрями державного управління тісно взаємопов'язані один з одним і є єдиним механізмом формування конкурентних переваг продукції, галузі, підприємства і країни. Цілісність заходів, спрямованих на забезпечення виробництва висококонкурентоспроможної продукції, повинна охоплювати всі рівні управління і передбачати концентрацію фінансових, матеріальних, трудових ресурсів і систему організованого збуту продукції.

Література

1. Безгін К.С. Конкурентоспроможність підприємств, як фактор підвищення економічної безпеки вітчизняних суб'єктів господарювання в умовах інтеграційних процесів / К.С. Безгін // Шляхи України до економічної безпеки: міжнар. наук.-практ. конф.: тези доп. – Харків: ХНУВС, 2009. – С. 171-174.
2. Глібов Р.В. Формування збалансованого цінового механізму в молокопродуктовому підкомплексі // Економіка АПК. – 2006. - №7. – С. 105-108.
3. Шустіна І.М. Впровадження систем управління якістю на підприємствах АПК України згідно міжнародних стандартів серії ISO 9000 / І.М. Шустіна // Зб. наук. праць УАЗТ „Зовнішня торгівля: право та економіка”. – 2010. – № 1(27). – С. 38 – 41.
4. Прядко О.А. Імплементация европейских подходов у молочную галузь Украины / О.А. Прядко., В.В. Ткачук //Україна та ЄС: подолання технічних бар'єрів у торгівлі: міжнар. наук.-практ. конф.: тези доп., 18-19 березня 2015р/ відп. ред. В.А. Осика. –К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – С. 35-38.

Стаття рекомендована до друку професором Баль-Прилипко Л.В.

Стаття поступила в редакцію 30.12.2015 р.